

شیعه راستین

باتوجه به فرارسیدن سالروز شهادت امام عالم و دانشمند شیعیان، امام صادق^(ع)، معنایی را که ایشان از کلمه شیعه و شیعیان برای ما بیان فرموده‌اند، بررسی می‌کنیم. کلمه شیعه نخست در کنار نام امام‌علی^(ع) به کار رفت و «شیعه علی^(ع)» بر اثر وحی الهی و با گفتار پیامبر خدا^(ص)، در عصر بعثت در مکه و مدینه به وجود آمد.

این کلمه به هریک از چهارده معصوم^(ع) اضافه می‌شود، از این‌رو «شیعه جعفر^(ع)» نیز در احادیث اهل بیت^(ع) وارد شده است. امامان علیهم‌السلام جمله «شیعتنا» را در سخنان خویش آورده‌اند و فضیلت‌ها و صفات‌های شیعه را بیان کرده‌اند، بنابراین شیعه همان اسلام راستین و واقعی و مولود طبیعی اسلام است و مؤسس مذهب شیعه، شخص پیامبر اسلام^(ص) بوده‌اند و منشأ تشیع، وحی الهی است.

هروان راه پیامبر^(ص) که می‌دانستند باید شیعه باشند، از امامان می‌پرسیدند شیعه راستین کیست؟ در پاسخ‌های پیشوایان شیعه به این پرسش، صفات شیعه و حقیقت تشیع، آموزش داده شده است. امام جعفر صادق^(ع)، پیشوا و امام ششم شیعیان، در تبیین صفت سلبی در تعریف شیعه فرموده‌اند: «لَیسَ مِنْ شِیعَتِنَا مَنْ قَالَ لِبَاسًا وَ خَالِقًا فِی أَعْمَالِنَا وَ أَثَارِنَا، از شیعیان ما نیست هر شخصی که به زبان از ما سخن بگوید ولی در اعمال و آثار ما، با ما مخالفت کند»، (بحارالانوار، ج ۸، ص ۱۶۴). در این حدیث، شاخص شیعه بودن، عمل، است. ادعای شیعه بودن به زبان کافی و کارساز نیست، بلکه باید با عمل و اثر امامان آشنا شد و رفتار و گفتار آنان را شناخت و به آن آراسته شد. اظهار تشیع «زبانی» با مخالفت «عملی»، بیهوده است و تشیع قلبی است.

براساس این سخن صریح امام صادق^(ع)، آن که نام شیعه را برای خود به کار می‌برد اما رفتار و گفتاری مخالف اهل بیت^(ع) دارد، شیعه نیست. امام در این حدیث، جمله «شیعتنا» را به کار برده‌اند، یعنی شیعه ما اهل بیت^(ع) و امامان در این گفتار، عبارت «شیعتی» نیامده است. امام با این عبارت، مبدأ تشیع و گستره آن را نشان داده‌اند. شیعه را امام جعفر صادق^(ع) در قرن دوم هجری پدید نیاورده است، ریشه تشیع در صدر اسلام در سرزمین وحی است و براساس وحی الهی به پیامبر خدا^(ص) شکل گرفته است. شیعه پیش از زمان امام صادق^(ع) بوده است و شیعه علی^(ع) و شیعه جعفر^(ع) در واقع شیعه نبی است. رفتار و گفتار هریک از معصومان، راهنمای پیروان راستین پیامبر اکرم^(ص) است. همان‌طور که شیعه از پیامبر جدا نیست، شیعه از عمل و پیروی از امامان نیز جدا نیست.

تشیع راستین با «عمل» نمودار می‌شود. راه تکامل و سعادت در استمرار راه پیامبر و امامان است. شیعه با تبعیت کامل از پیامبر و امامان شناخته می‌شود. نزدیکی در رفتار و گفتار و مشابهت عملی با امام جعفر صادق^(ع)، کارساز و راهگشا و نجات‌بخش است. شیعه امام صادق^(ع) با رفتار درست خویش، عموم مردم را به سوی مکتب اهل بیت^(ع) و تشیع فرامی‌خواند. در این حدیث، هم اعمال و هم آثار وجود دارد. اثر در اینجا مترادف با حدیث و خبر و روایت است. بنابراین اعمال، همان رفتار و کردار امامان و آثار نیز سخنان و گفتار آنان است. شیعه حقیقی آن انسانی است که هم سیره و عمل امامان را الگوی همیشگی خویش قرار می‌دهد و پا جای پای امامان می‌گذارد و هم به سخنان و آثار آنان روی می‌آورد و تلاش می‌کند سخنان آنان را بفهمد و به امرونی‌های امامان، توجه و آن را اجرا کند.

بردار و بخوان

مکتب‌دار

مهدی قزلی از نویسندگانی است که به روایت زندگی ائمه اطهار^(ع) همت گماشته است. او در هشتمین جلد از مجموعه کتاب «چهارده معصوم^(ع)»، به روایت زندگی امام صادق^(ع) پرداخته است. امام صادق^(ع) به دانایی و تربیت شاگردان زیاد، شهره عام هستند و همه ما شیعیان می‌دانیم که به‌خاطر دانش الهی ایشان در زمینه‌های مختلف علمی، شاگردان‌شان توانسته‌اند به کشف و دانش‌های زیادی دست یابند.

همچنین حجم گسترده احادیثی که از حضرت به ما رسیده است، نشان‌دهنده اقبال و گسترش فعالیت‌های شیعیان در زمانه ایشان است، با

این حال از سلوک رفتاری و منش اخلاقی آن حضرت نیز باید صحبت کرد، در زمان ایشان قیام‌های متعدد، نارضایتی‌های سیاسی و بسیاری از رخداد‌های دیگر جلوه داشته است. بررسی موضع امام^(ع) و چگونگی رفتارشان با مخالفان، شاگردان و حتی قیام‌کنندگان برای ما بسیار عبرت‌آموز است. این کتاب را انتشارات امیرکبیر چاپ و منتشر کرده است و ما خواندن آن را به شما توصیه می‌کنیم.

بیرس و بدان

مسئله‌ای در باب املاک

در این ستون به پرسش‌های شما درباره حکم مسائل مختلف از نظر شرعی پاسخ خواهیم داد. شما مخاطبان گرامی می‌توانید پرسش‌های خود را به شماره پیامک ۰۷۲۸۹۳۰۰ با ما در میان بگذارید.

● اگر بعد از اجاره منزل متوجه بشویم که صاحبخانه آن را با پول غیرحلال و رشوه خریده است، وظیفه ما چیست؟ نماز خواندن و زندگی در این خانه صحیح است؟

● پاسخ اجمالی
گرچه رشوه‌خواری حرام است و تصرف در مال رشوه جایز نیست، باتوجه به اینکه معمولاً قراردادها به صورت کلی بسته می‌شود (یعنی در آن‌ها تعیین نمی‌شود که مبلغ جنس از چه مالی -حلال یا حرام- پرداخت شود)، اجاره آن منزل صحیح است و سکونت و نماز خواندن در آن اشکالی ندارد.

● آیت...العظمی خامنه‌ای
در فرض سؤال، وقتی معامله وی با عین پول حرام نبوده است، مسئولیتی ندارید و نماز خواندن و استفاده شما از آنجا اشکال ندارد.

● آیت...العظمی سیستانی
تکلیفی ندارید و نمازتان صحیح است.

● آیت...العظمی مکارم شیرازی
در صورتی که درآمدهای حلالی هم دارد و نمی‌دانید که پول ساختمان از اموال حرام است یا حلال، تصرف در آن برای شما اشکال ندارد.

● آیت...العظمی نوری همدانی
باتوجه به اینکه نوع معاملات و از جمله آن‌ها خرید مصالح ساختمان در ذمه است، نماز در مکان مذکور صحیح است، ولی لازم است صاحب ملک، پول‌های مذکور را به صاحبان آن برگرداند.

با حجت الاسلام والمسلمین مؤمنی در گفت‌وگو با شهرآرا:

شناخت امام صادق^(ع)، شناخت تشیع است

آمنه مستقیمی | مرور سیره هریک از اهل بیت^(ع)، ما را به ابعادی تاریخ‌ساز می‌رساند، اتفاقاتی که به تدبیر امامان و به تناسب زمانه و اوضاع روز رقم خورده و نه تنها آن برهه از زمان بلکه همه تاریخ را وام‌دار خود کرده است، چنان‌که امام صادق^(ع) جلسات درس و بحث را که شکل نهضت به خود گرفت، راه‌اندازی کردند. به مناسبت فرارسیدن سالروز شهادت آن حضرت، در گفت‌وگو با حجت الاسلام والمسلمین سیدحسین مؤمنی، استاد حوزه علمیه، ویژگی‌های این نهضت علمی و رهاورد آن برای جامعه اسلامی را بررسی کرده‌ایم که مشروح آن را در ادامه می‌خوانید.

حجت الاسلام والمسلمین مؤمنی:
انقلاب علمی فرهنگی صادقین در بستر تاریخ، استمرار یافته است و ما هم امروز بر سر این سفره نشستیم و از آن بهره می‌بریم

آغاز انقلاب سوم به نام اسلام

انقلاب حسینی بستر انقلاب سومی را در جهان اسلام فراهم کرد که ریشه و ابعاد و آثار فرهنگی داشت، جرقه این انقلاب را امام سجاد^(ع) با تربیت شاگردان چندده‌نفری روشن کردند. سپس این انقلاب فرهنگی را امام باقر^(ع) با تربیت شاگردان چندصدنفری تأسیس کردند و در نهایت امام صادق^(ع) با تربیت شاگردان چندهزارنفری، آن را تثبیت کردند، به همین دلیل این نهضت علمی، «انقلاب فرهنگی صادقین» نام گرفت.

انقلاب نبوی

اگرچه در طول تاریخ شاهد وقوع انقلاب‌های بی‌شمار بوده‌ایم، کم هستند انقلاب‌هایی که هم دارای تأثیر ماندگار در تاریخ باشند و هم مؤثر در تاریخ بشریت، نه فقط در تاریخ اسلام و تشیع. نخستین انقلاب، انقلاب جهانی حضرت خاتم‌الانبیاء^(ص) است که عرب آن زمان را از حسیض ذلت به قله‌های عزت رساند، به‌ویژه آنکه عرب آن روزگار بهره‌ای از ارزش‌های انسانی نبرده بود. در کتب مربوط به تاریخ رسالت پیامبر^(ص)، مؤلفه‌های فرهنگ جامعه جاهلی شرح داده شده است و بیان می‌کند که آن حضرت در جامعه مبتنی بر ارزش‌های قومی و قبیله‌ای به رسالت مبعوث شدند.

انقلاب سوم

انقلاب به معنای تحول ماهوی و اساسی است که پایه‌ها و مبانی جدیدی را وضع می‌کند، لذا نمی‌توان از ترمیم ظاهری به انقلاب تعبیر کرد، چنان‌که انقلاب پیامبر اکرم^(ص) ارزش‌های حقیقی و نیز ضدا ارزش‌ها را معرفی کرد. بر اثر این تبیین، مردم به معروف روآوردند و از منکرات دور شدند و جامعه انسانی اسلامی شکل گرفت اما با رحلت رسول خدا^(ص)، رجعت جاهلی رخ داد و مردم به عقب بازگشتند. باید توجه کرد در ادامه انقلاب رسول خدا^(ص)، امیرالمؤمنین^(ع) حضرت زهرا^(ص) و امام حسن مجتبی^(ع) با صبر و سکوت، دین را حفظ کردند و اجازه ندادند انقلاب پیامبر^(ص) از بین برود.

جامعه رجعت‌کننده به جاهلیت، کار را به جایی رساند که چیزی از ارزش‌ها باقی نماند و چاره‌ای جز رقم زدن انقلاب دوم نبود، در این انقلاب اگرچه مردم به اهل بیت^(ع) پشت کردند، حضرت سیدالشهدا^(ع) انقلاب خون و شمشیر را به راه انداختند که بر اثر آن، قلوب و عقول تعطیل شده، بیدار و احیا شد. این انقلاب، بستر اقبال مردم به ائمه^(ع) را فراهم کرد و مردم به اهل بیت^(ع) روی آوردند. در احوال علامه طباطبایی^(ص) آمده است که روزی در جلسه درس گریستند و گفتند: در جست‌وجوها به اندازه انگشتان دو دست، روایت فقهی از امام حسین^(ع) ندیده‌ام، این یعنی مردم به اندازه سؤال از مسائل شرعی به در خانه اهل بیت^(ع) نمی‌رفتند، اما در چنین اوضاعی با انقلاب عاشورای حسینی، مردم به اهل بیت^(ع) اقبال کردند و به آن حضرات روی آوردند.

چرا رئیس مکتب؟

پس از پیامبر^(ص) شاهد پشت کردن مردم به اهل بیت^(ع) هستیم، چنان‌که در روایت است فقط سه یا پنج یا هفت نفر به ائمه اطهار^(ع) وفادار ماندند، اما این جدایی با شهادت امام حسین^(ع)، جای خود را به اقبال مردمی داد. به‌طوری‌که با عاشورای حسینی و بازسازی‌های امام سجاد^(ع)، انقلاب فرهنگی به همت امام باقر^(ع) تأسیس شد اما تثبیت و توسعه این انقلاب را شیخ‌الائمه^(ع)، امام صادق^(ع)، انجام دادند، چنان‌که در مبانی، شئون، فقه و... بیشتر احادیث و آموزه‌ها با عبارت «قال الصادق^(ع)» روایت شده است. از این‌رو چون بقای فرهنگ تشیع به برکت حضرت صادق^(ع) بوده است، از ایشان به‌عنوان رئیس مذهب تشیع یاد می‌شود.

مؤسس و پایه‌گذار کرسی نظریه‌پردازی

آنچه امروز به‌عنوان کرسی نظریه‌پردازی، گفت‌وگو، مباحثه و مناظره مطرح می‌شود، در بیان نورانی امام صادق^(ع) به آن سفارش شده است. ایشان به‌ویژه بر احیای عقول تأکید می‌کنند، چنان‌که در حدیث جنود عقل و جهل به تفصیل، ویژگی هریک از آن‌ها را بیان فرموده‌اند و در کنار تعبد به تعقل پرداخته‌اند. بیانات امام صادق^(ع) به گونه‌ای است که عقول مردم را درگیر و احیا می‌کند. وقتی عقل خفته بیدار شود، زمینه برای پذیرش حق فراهم می‌شود.

افراد مختلف با آرا و اندیشه‌های متنوع برای پرسش، تبیین و روشننگری به محضر امام صادق^(ع) شرفیاب می‌شدند. امام با سعه صدر پذیرای آن‌ها می‌شدند، اجازه طرح بحث می‌دادند و پاسخگوی آن‌ها بودند. سیره و شیوه شیخ‌الائمه^(ع)، تأسیس کرسی‌های آزاداندیشی و نظریه‌پردازی البته برای آن‌هایی بود که در پی دریافت حقیقت بودند و برای آن‌ها که با حقیقت عناد و خصومتی نداشتند، اجازه و فرصت طرح بحث و دریافت پاسخ را فراهم می‌کردند.

ویژگی نهضت علمی

حضرت امام صادق^(ع) در همه شئون اعم از فقه، کلام و سایر علوم انسانی و حتی در علوم تجربی و ریاضی و طب و نجوم، شاگردپروری می‌کردند و لذا چون آن بستر فراهم شد، در همه امور مرتبط با دین، چه در باطن و حقیقت و چه در ظاهر، بیان حضرت، راهنمای ما به حقیقت مطلوب است.